

ขอบเขตของ "อันตรายแก่กายหรือจิตใจ" ในความผิดต่อร่างกาย

นางสาว อารีย์สร่า ศิริวัฒนา

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2533

ISBN 974-577-504-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

016728

i 1030888x

THE EXTENT OF "BODILY OR MENTAL HARM"
IN THE OFFENCES AGAINST BODILY HARM

MISS APASSARA SIRIWATTANA

ศูนย์วิทยทรัพยากร
หอสมุดกลางมหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1990

ISBN 974-577-504-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ขอบเขตของ " อันตรรกะกายหรือจิตใจ " ในความผิดต่อร่างกาย
 โดย นางสาวอาภัสรา ศิริวัฒนา
 ภาควิชา นิติศาสตร์
 อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ แสง บุญเฉลิมวิภาส
 รองศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโยภาส

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... *พร ธีระภัก* คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักข)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... *Sam* ประธานกรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุยานิต เกิดสมเกียรติ)

..... *Sam* อาจารย์ที่ปรึกษา
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ แสง บุญเฉลิมวิภาส)

..... *Ok* อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
 (รองศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโยภาส)

..... *Sam S.R.* กรรมการ
 (ศาสตราจารย์ นายแพทย์ วิฑูรย์ อั้งประพันธ์)

..... *Sam* กรรมการ
 (อาจารย์ ดร. คณิต ณ นคร)

..... *Sam* กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ วรนิติ คงมีผล)

..... *Sam* กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชย์ ยอดคน)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

อักษรา ศิริวัฒนา : ขอบเขตของ " อันตรายแก่กายหรือจิตใจ " ในความผิดต่อร่างกาย
(THE EXTENT OF " BODILY OR MENTAL HARM " IN THE OFFENCES AGAINST
BODILY HARM) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.แสวง บุญเฉลิมวิภาส , รศ. วีระพงษ์ บุญญาส,
193 หน้า. ISBN 974-577-504-5

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในทางกฎหมายอาญาแล้วว่า บุคคลจักต้องรับโทษทางอาญาต่อเมื่อได้
กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติว่าเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ หรือที่เรียกว่า
" หลักไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย " (Nulla poena sine lege) จากหลักการนี้ได้ก่อให้เกิดหลัก
ประกันในการใช้กฎหมายอาญาที่สำคัญประการหนึ่งว่า กฎหมายอาญาต้องมีความชัดเจนแน่นอน เพื่อมิให้
การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างไร้กฎเกณฑ์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งที่จะชี้ให้เห็นถึงความไม่ชัดเจนแน่นอนของถ้อยคำว่า " อันตรายแก่กายหรือ
จิตใจ " ในบทบัญญัติความผิดต่อร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 และมาตรา 391 ซึ่ง
ได้ส่งผลให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำไม่แน่นอนในการวินิจฉัยคดี โดยที่การตีความหรือการแสวงหาหลักเกณฑ์
ใดๆเพื่ออธิบายความหมายของถ้อยคำดังกล่าวไม่สามารถขจัดปัญหานี้ได้ ฉะนั้น การแก้ไขที่จุดเริ่มต้นของ
ปัญหา โดยการบัญญัติบทกฎหมายให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น จึงเป็นแนวทางที่ควรได้รับการพิจารณาถึงกว่าวิธี
อื่นใด แต่ด้วยข้อจำกัดในเรื่องการใช้ภาษาและถ้อยคำ จึงอาจทำให้การแก้ไขปัญหาดังกล่าวสามารถ
กระทำได้เพียงบัญญัติกฎหมายให้มีความชัดเจนแน่นอนพอสมควร เพื่อให้การใช้กฎหมายดังกล่าวอยู่บนพื้นฐาน
ของความแน่นอนและสมเหตุสมผลยิ่งขึ้น

ภาควิชา
นิติศาสตร์
สาขาวิชา
นิติศาสตร์
ปีการศึกษา
2532

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมเพียงแผ่นเดียว

APASSARA SIRIWATTANA : THE EXTENT OF " BODILY OR MENTAL HARM "
IN THE OFFENCES AGAINST BODILY HARM. THESIS ADVISOR : ASST.
PROF. SAWAENG BOONCHALERMVIPAS , ASSO. PROF. VERAPONG BOONYOPAS.
193 PP. ISBN 974-577-504-5

Under the principle of Criminal Law , it was generally accepted that a person shall be criminally punished only when the act done by him is provided to be an offence and the punishment is defined by the existing law , or so called " No punishment without law " (Nulla poena sine lege). This principle results an important guarantee of the application of law that the Criminal Law must be explicit and certain as to prevent the unjustifiable application of law.

The purpose of this thesis is to point out the vagueness of the phrase " Bodily or Mental Harm " in the Penal Code of Thailand , sections 295 and 391 , which causes varieties and uncertainties in the judgement. It is obvious that neither the interpretation nor the research for any principle can resolve this problem. Therefore the amendment or making clear of the provisions of law are considered to be the most precise means. However, due to the limitation of literal wording or expression , the resolution of such problem can only be done by enacting the law with the reasonable clear wording and definite expression. The said means will contribute the preciseness and rationale of the application of law.

ภาควิชานิติศาสตร์.....
สาขาวิชานิติศาสตร์.....
ปีการศึกษา2532.....

ลายมือชื่อนิติต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณอย่างสูงต่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
แสวง บุญเฉลิมวิภาส ที่ได้กรุณาชี้แนะให้ผู้เขียนบังเกิดความสนใจที่จะทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อนี้
และได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตลอดจนได้ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น และได้
ตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณอย่างสูงต่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุพานิต เกิดสมเกียรติ ที่ได้กรุณาเป็น
ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์,
อาจารย์ ดร. คณิต ฦ นคร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ วรנית คงมีผล, รองศาสตราจารย์
วีระพงษ์ บุญไญ่ภาส และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ช่างวิทย์ ยอดมณี ที่ได้กรุณาสละเวลามาเป็นกรรมการ
สอบวิทยานิพนธ์และได้ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชา ซึ่งเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษา อีกทั้งให้ความสนับสนุน
แก่ผู้เขียนในการแสวงหาความรู้และความก้าวหน้าในวิชาชีพ และนอกจากนี้ ขอขอบคุณเพื่อนผู้
ให้กำลังใจเสมอมา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่	
1. บทนำ	1
2. หลักไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย (Nulla poena sine lege).....	6
2.1 ความเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย	6
2.1.1 หลักการของหลักไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย	6
2.1.2 สำระสำคัญของหลักไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย	12
ก. กฎหมายอาญาต้องมีความชัดเจนแน่นอน	12
ข. การลงโทษโดยกฎหมายจารีตประเพณีจะกระทำมิได้ ...	13
ค. การลงโทษโดยกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งจะกระทำมิได้	13
ง. กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลังในทางที่เป็นโทษ	16
2.2 หลักเกณฑ์ที่ว่า " กฎหมายอาญาต้องมีความชัดเจนแน่นอน "	19
2.2.1 ลักษณะการบัญญัติถ้อยคำในกฎหมาย	20
ก. การบัญญัติองค์ประกอบความผิดที่เป็นการพรรณนาลักษณะ (deskriptive Tatbestandsmerkmal)	20
ข. การบัญญัติองค์ประกอบของความผิดในทางปทัสสถาน (normatives Tatbestandsmerkmal)	20
2.2.2 หลักการและแนวความคิดเรื่องความชัดเจนแน่นอนของกฎหมาย	21
ก. หลัก Fair Warning	21
ข. ระดับความชัดเจนของถ้อยคำที่ใช้ในกฎหมาย	23

3.	บทบัญญัติความผิดต่อร่างกายในกฎหมายต่างประเทศ	27
3.1	ประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์ (Common Law)	28
3.1.1	ลักษณะความผิดต่อร่างกาย	28
3.1.2	ประเทศอังกฤษ	30
ก.	การแบ่งประเภทความผิดต่อร่างกาย	30
	- Psychic Assault	30
	- Physical Assault	32
ข.	บทบัญญัติความผิดต่อร่างกาย	34
3.1.3	สหรัฐอเมริกา	36
ก.	การแบ่งประเภทความผิดต่อร่างกาย	36
	- Assault	37
	- Battery	38
ข.	บทบัญญัติความผิดต่อร่างกาย	39
3.2	ประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์ (Civil Law)	41
3.2.1	กลุ่มประเทศที่ใช้ถ้อยคำว่า " ทำร้ายร่างกาย" หรือ "ทำให้ เกิดบาดเจ็บต่อร่างกาย"	41
	- ประเทศจีน	42
	- ประเทศเกาหลี	42
	- ประเทศญี่ปุ่น	43
3.2.2	กลุ่มประเทศที่ใช้ถ้อยคำว่า "ทำร้ายร่างกาย หรือทำให้เสื่อมเสีย แก่สุขภาพ"	45
	- ประเทศโปแลนด์	46
	- ประเทศกรีซ	47
	- ประเทศอาร์เจนตินา	47
	- ประเทศเยอรมัน	48

3.2.3	กลุ่มประเทศที่ใช้ถ้อยคำว่า "ทำร้ายร่างกาย ทำให้เกิดความเจ็บป่วย หรือทำให้หมดความรู้สึกตัว"	51
-	ประเทศสวีเดน	51
-	ประเทศนอร์เวย์	51
3.2.4	กลุ่มประเทศที่ใช้ถ้อยคำว่า "ความเจ็บป่วยทางร่างกาย หรือจิตใจ"	53
-	ประเทศอิตาลี	53
-	ประเทศตุรกี	54
3.2.5	กลุ่มประเทศที่ใช้ถ้อยคำว่า "ทำให้เกิดบาดแผล" และอื่น ๆ... ..	56
-	ประเทศฝรั่งเศส	56
3.3	ข้อพิจารณาเปรียบเทียบบทบัญญัติความผิดต่อร่างกายในกฎหมายต่างประเทศ	57
3.3.1	การบัญญัติถ้อยคำ	58
3.3.2	การแบ่งประเภทความผิดต่อร่างกาย	59
4.	ความเป็นมาของบทบัญญัติความผิดต่อร่างกายในกฎหมายไทย	61
4.1	ก่อนการจัดทำประมวลกฎหมาย	61
4.1.1	มังรายราชศาสตร์	62
4.1.2	กฎหมายตราสามดวง	63
-	พระอัยการลักษณะอาญารามฎูร์	65
-	พระอัยการลักษณะโจร	65
-	พระอัยการลักษณะวิวาท	66
4.2	หลังการจัดทำประมวลกฎหมาย	68
4.2.1	กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127	69
ก.	คำอธิบายทางตำรากฎหมาย	70
-	ความหมายของคำว่า บาดเจ็บทรมนภาพ	70
-	ความหมายของคำว่า วิกลจริต	73

ข.	แนวคำพิพากษาศาลฎีกา	74
-	กรณีถือว่าบาดเจ็บจนพลภาพ	74
-	กรณีถือว่าไม่เป็นบาดเจ็บจนพลภาพ.....	76
-	กรณีที่เป็นวิกลจริต.....	77
ค.	ข้อสังเกตและความเห็นทางกฎหมาย.....	77
4.2.2	ประมวลกฎหมายอาญา.....	81
5.	ความหมายของ "อันตรายแก่กายหรือจิตใจ" กับ หลัก ไม่มีโทษ โดยไม่มี กฎหมาย (Nulla poena sine lege).....	84
5.1	ข้อพิจารณาเรื่อง "อันตรายแก่กายหรือจิตใจ".....	84
5.1.1	ความหมายของคำว่า "อันตรายแก่กายหรือจิตใจ".....	85
ก.	คำอธิบายทางตำรากฎหมาย.....	85
ข.	คำอธิบายทางการแพทย์.....	88
	อันตรายแก่กาย.....	88
-	ความหมายของบาดแผล.....	89
-	ความสัมพันธ์ระหว่างบาดแผลกับการบาดเจ็บ.....	89
-	ชนิดของบาดแผล.....	90
-	การหายของบาดแผล.....	93
-	บาดแผล กับ อันตรายแก่กาย	93
	อันตรายแก่จิตใจ.....	95
-	การจำแนกโรคทางจิตเวช	95
-	โรคทางจิตเวชกับอันตรายแก่จิตใจ	97
ค.	แนวคำพิพากษาศาลฎีกา.....	99
-	กรณีถือว่าเป็นอันตรายแก่กาย.....	99
-	กรณีถือว่าไม่เป็นอันตรายแก่กาย.....	102
-	กรณีถือว่าเป็นอันตรายแก่จิตใจ	105
-	กรณีถือว่าไม่เป็นอันตรายแก่จิตใจ.....	105

5.1.2	หลักเกณฑ์การพิจารณาจากแนวคำพิพากษา.....	106
	อันตรายแก่กาย.....	106
	(1) พิจารณาจากผลของการกระทำ.....	106
	- บาดแผล.....	106
	- ระยะเวลาที่ใช้ในการรักษา.....	107
	(2) พิจารณาจากการกระทำ.....	108
	- ความรุนแรงของการกระทำ.....	111
	- อาวุธที่ใช้ในการกระทำ.....	112
	อันตรายแก่จิตใจ.....	113
5.2	ข้อพิจารณาเกี่ยวกับ "อันตรายแก่จิตใจ" ในคดีต่างประเทศ.....	116
5.3	ข้อพิจารณาเรื่อง "อันตรายแก่กายหรือจิตใจ" กับความผิดอาญาฐานอื่น...	121
	5.3.1 การพยายามกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย.....	121
	5.3.2 ความผิดฐานขู่ คุกคาม ให้เกิดความกลัวหรือความตกใจ.....	126
	5.3.3 การใช้กำลังประทุษร้าย.....	129
5.4	"อันตรายแก่กายหรือจิตใจ" กับหลักเกณฑ์ที่ว่า "กฎหมายอาญาต้องมีความชัดเจนแน่นอน".....	132
5.5	บทบัญญัติความผิดฐานทำร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัส ตามมาตรา 297 กับหลักเกณฑ์ที่ว่า "กฎหมายอาญาต้องมีความชัดเจนแน่นอน".....	136
	5.5.1 ข้อพิจารณาอนุมาตรา (4) หน้าเสียโฉมอย่างติดตัว.....	137
	5.5.2 ข้อพิจารณาอนุมาตรา (8) ทุพพลภาพหรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่าสี่สิบวัน หรือจนประกอบกรรมเสียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่าสี่สิบวัน.....	141
6.	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	149
	บรรณานุกรม.....	157
	ภาพผนวก.....	163
	ประวัติผู้เขียน.....	193